

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
педагогічною радою
Навчально-методичного центру цивільного
захисту та безпеки життєдіяльності
Івано-Франківської області
Протокол № 5 від 18.11.2016р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

Тема: Сигнали оповіщення та порядок дій за сигналами.

Навчальна мета:

- вивчення основних сигналів оповіщення та порядку дій за сигналами;
- формування вмінь та навичок необхідних працівникам для захисту від наслідків надзвичайних ситуацій.

Укладачі:

Павелко А.Й. – начальник циклу практичної підготовки обласних та міста Івано-Франківська курсів удосконалення керівних кадрів навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області.

Курилович В.П. – майстер виробничого навчання циклу практичної підготовки обласних та міста Івано-Франківська курсів удосконалення керівних кадрів навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області.

Дидактичне забезпечення:

- 1) план проведення заняття;
- 2) методична розробка;
- 3) навчальна література.

Місце проведення: захисна споруда цивільного захисту, визначені приміщення та територія суб'єктів господарювання.

Матеріально-технічне забезпечення: засоби зв'язку та оповіщення.

Навчальні питання та розрахунок часу

№ з/п	Навчальні питання	Час, хв.	Метод проведення
<i>I</i>	<i>Організаційна частина</i>	<i>5</i>	
<i>II</i>	<i>Основна частина</i>	<i>35</i>	
1	Оповіщення. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій. Попереджувальний сигнал «Увага всім!».	35	розповідь, показ, тренінг
<i>III</i>	<i>Завершальна частина, висновки, відповіді на запитання</i>	<i>5</i>	Розповідь, обговорення

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Починаються заняття з перевірки наявності слухачів, їх підготовки до заняття. Оголошується тема, навчальна мета та навчальні питання.

Після цього відпрацьовуються навчальні питання. При вивченні навчальних питань застосовуються методи розповіді, показу і тренінгу.

Завершуючи заняття необхідно провести розбір заняття та його обговорення, де узагальнюються знання і навички, отримані слухачами під час навчання.

Викладач має нагадати тему, навчальну мету та питання, які відпрацьовувались, відповісти на запитання слухачів та провести оцінювання виконаних слухачами завдань.

ХІД ТА ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

1. ОПОВІЩЕННЯ. ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗАГРОЗУ І ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ. ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНИЙ СИГНАЛ «УВАГА ВСІМ!».

Оповіщення – доведення сигналів і повідомлень органів управління про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій (аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо) до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення.

В разі загрози або виникнення НС створені регіональні (обласні) системи з централізованого оперативного оповіщення та інформування населення.

Залежно від характеру НС і заходів, які належить невідкладно вжити, оповіщення та інформування населення здійснюється цілодобово оперативним черговим пункту управління відповідного регіону.

На місцевому рівні оповіщення керівництва районної державної адміністрації, міськвиконкому здійснює черговий районного (міського) відділу національної поліції через системи циркулярного виклику на базі програмно – апаратного комплексу (Атрис) або по телефону.

Оповіщення на території району (міста), керівників підприємств, організацій та установ здійснюється через системи циркулярного виклику на базі програмно – апаратного комплексу (Атрис) та відповідальними черговими службами через наявні засоби зв'язку або іншим способом, за схемою, яка затверджується головою райдержадміністрації, міським головою.

З метою оповіщення населення дистанційно включаються електросирени, мережі радіомовлення всіх діапазонів частот та видів модуляції і телебачення незалежно від форм власності.

Передумовою одержання населенням сигналу оповіщення чи термінової інформації від територіальних органів з питань НС є подача на початку повідомлення про подію, що сталася, уривчастого звуку електросирени (наявної на відповідній території, а також у запису мережею радіомовлення).

Це - сигнал **«УВАГА ВСІМ!»**. Почувши його негайно ввімкніть удома, на роботі телевізор, радіоприймач, наладовавши їх на основну програму місцевого мовлення (якщо це не зроблено заздалегідь). Щоб проінформувати про небезпеку тих, у кого немає ні радіо, ні телевізора, а також тих, хто працює у полі, у лісі, на будівництвах і інших віддалених місцях, використовують телефон, інші пересувні гучномовні установки, посилюючі

на транспортних засобах, на конях, пішки.

Тексти і звернення до населення озвучують на державній мові і мові, якою розмовляє більшість населення в регіоні.

Оповіщення на території підприємств, установ та організацій здійснюється (відповідальним черговим, диспетчером) по радіотрансляційній мережі, телефону, поштовим або іншим способом за схемою, яка затверджується керівником.

Крім централізованого оповіщення та інформування населення про загрозу або виникнення НС існують і локальні та спеціальні системи оповіщення. Так, уздовж магістральних і відвідних трубопроводів транспортування газу та нафти за рахунок їх власників створені спеціальні системи оповіщення населення, яке знаходиться в зоні можливого ураження. Ці системи підключені до відповідних регіональних систем централізованого оповіщення.

На радіаційних, хімічних і вибухонебезпечних підприємствах додатково створені локальні системи виявлення загрози виникнення НС та оповіщення в першу чергу дитячих, навчальних, медичних закладів, організацій і населення, що проживає в зонах можливого ураження. Ці системи можуть також включатися в регіональну систему оповіщення.

Оповіщення та інформування населення здійснюється також пересувними пунктами оповіщення, автомобілями та через подвірний обхід представниками оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, національної поліції і місцевих органів виконавчої влади.

Щоб своєчасно отримувати в загрозовий період сигнали оповіщення, необхідно на кожному підприємстві, у кожній установі, навчальному закладі, сільськогосподарському підприємстві, а також у кожному будинку тримати постійно увімкнутими у мережу радіоприймачі, гучномовці, телевізори, налаштованими на одну із радіомовних станцій країни або основну програму. Навіть переносні транзисторні приймачі повинні бути постійно налаштовані на прийом цих станцій. Для безперебійної роботи переносних радіоприймачів (телевізорів) треба завчасно потурбуватись про джерела живлення (батареїки і т. ін.).

Основним способом оповіщення населення в надзвичайних обставинах в мирний час і в разі війни – є передача необхідної інформації через мережі радіомовлення та телебачення. З метою привернення уваги населення до початку передачі інформації органами цивільного захисту включаються сирени, інші сигнальні засоби, що означає подачу попереджувального сигналу «УВАГА! ВСІМ!» за яким необхідно негайно увімкнути гучномовці, радіоприймачі і телевізори (на програмах місцевого радіомовлення і телебачення) для прослуховування екстреного повідомлення.

Назва сигналу оповіщення або небезпечної події	Приклад тексту повідомлення
<p>«ПОВІТРЯНА ТРИВОГА»</p> <p>Під час загрози бомбардування чи артилерійського обстрілу</p>	<p>“Увага! Говорить управління з питань НС. Громадяни! Повітряна тривога. Вимкніть газ, воду, електроенергію, погасіть вогонь в печах. Візьміть засоби індивідуального захисту, документи, запас продуктів та води. Попередьте сусідів і, якщо є необхідність, допоможіть перестарілим і хворим вийти на вулицю. Якогомога швидше йдіть до сховища. За відсутності такої можливості, укрийтеся на місцевості. Дотримуйтесь спокою і порядку. Будьте уважні до повідомлень управління з питань НС”.</p>
<p>«ХІМІЧНА ТРИВОГА»</p> <p>З виникненням загрози хімічного зараження</p>	<p>“Увага! Говорить управління з питань НС. Громадяни! Виникла загроза хімічного зараження. Надіньте протигазу, укрийте дітей в дитячих захисних камерах. Для захисту поверхні тіла використовуйте спортивний одяг, комбінезони, чоботи. Майте при собі плівкові накидки, куртки або плащі. Перевірте герметичність житлових приміщень, стан вікон і дверей. Загерметизуйте продукти харчування, зробіть запас води. Укрийте сільськогосподарських тварин та корми. Оповістіть сусідів про одержану інформацію. Надайте допомогу перестарілим і хворим. Відключіть електронагрівальні прилади. Надалі виконуйте розпорядження управління з питань НС.</p>
<p>«ХІМІЧНА ТРИВОГА»</p> <p>Під час аварії на хімічно небезпечному об’єкті</p>	<p>“Увага! Говорить управління з питань НС. Громадяни! На _____ заводі мала місце аварія з викидом в атмосферу небезпечних хімічних речовин. Отруйна хмара розповсюджується в напрямку вулиць _____.</p> <p>Виникла загроза хімічного зараження. Надіньте протигазу, укрийте дітей в дитячих захисних камерах. Для захисту поверхні тіла використовуйте спортивний одяг, комбінезони, чоботи. Майте при собі плівкові накидки, куртки або плащі. Перевірте герметичність житлових приміщень, стан вікон і дверей. Загерметизуйте продукти харчування, зробіть запас води. Укрийте сільськогосподарських тварин та корми. Оповістіть сусідів про одержану інформацію. Надайте допомогу перестарілим і хворим. Відключіть електронагрівальні прилади. Надалі виконуйте розпорядження управління з питань НС.</p>
<p>«РАДІАЦІЙНА НЕБЕЗПЕКА»</p> <p>З виникненням загрози радіоактивного зараження</p>	<p>“Увага! Говорить управління з питань НС. Громадяни! Виникла загроза радіоактивного зараження. Підготуйте засоби індивідуального захисту і тримайте їх завжди при собі. По команді управління з питань НС надіньте їх. Для захисту поверхні тіла використовуйте спортивний одяг, комбінезони, чоботи. Майте при собі плівкові накидки, куртки або плащі. Перевірте герметичність житлових приміщень, стан вікон і дверей. Загерметизуйте продукти харчування, зробіть запас</p>

	<p>води. Укрийте сільськогосподарських тварин та корми. Оповістіть сусідів про одержану інформацію. Надайте допомогу перестарілим і хворим. Надалі виконуйте розпорядження управління з питань НС.</p>
<p>З виникненням загрози землетрусу</p>	<p>“Увага! Говорить управління з питань НС. Громадяни! У зв’язку з можливим землетрусом прийміть необхідні заходи. Вимкніть газ, воду, електроенергію, погасіть вогонь в печах, повідомте сусідів про почуту інформацію. Візьміть необхідний одяг, документи, продукти харчування, воду і вийдіть на вулицю. Надайте допомогу хворим і людям похилого віку. Займіть місце далі від високих споруд і ліній електропередач. Знаходячись у приміщенні під час першого поштовху, станьте в дверні (балконні) прогалини. Дотримуйтесь спокою і порядку. Будьте уважні до повідомлень управління з питань НС”.</p>
<p>З виникненням загрози катастрофічного затоплення</p>	<p>“Увага! Говорить управління з питань НС. Громадяни! У зв’язку з різким підвищенням рівня води в ріках Бистриця Надвірнянська і Бистриця Солотвинська очікується підтоплення будинків в районі вулиць _____ . Населенню, що проживає на цих вулицях негайно зібрати необхідні речі, продукти харчування, документи, відключити газ, воду, електроенергію і вийти до місць збору в район школи №_____ для реєстрації та відправки в безпечні місця. Про отриману інформацію повідомте сусідів. Надайте допомогу хворим і людям похилого віку. Не втрачайте самовладання, не піддавайтеся паніці. Будьте уважні до повідомлень управління з питань НС”.</p>
<p>«ВІДБІЙ» Після того, як за допомогою приладів буде встановлено відсутність небезпеки ураження</p>	<p>“Увага! Говорить управління з питань НС. Громадяни! Відбій повітряної тривоги. Усім повернутись до місць роботи та проживання. Надайте при цьому допомогу хворим і перестарілим. Будьте готові до можливого повторного нападу. Завжди майте при собі засоби індивідуального захисту. Будьте уважні до повідомлень управління з питань НС”.</p>

Нормативи із відпрацювання спеціальних вправ наведені у Додатку А

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс Цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 № 192 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у
3. Наказ МНС України від 15.08.2007р. № 557 «Правила техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях».
4. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

Додаток А

Нормативи виконання спеціальних вправ.

Умови виконання нормативів	Оцінка			Помилки, які знижують оцінку на 1 бал	Помилки, за які виставляється оцінка «незадовільно»
	Відмінно	Добре	Задовільно		
Норматив № 1. Збір працівників за сигналом «Оголошено збір!».					
Транспорт і табельне майно знаходяться у місцях постійного зберігання. Час на збори:				Відсутні більше 10% працівників	1. Відсутні більше 30 % працівників. 2. Збір працівників перевищив планові показники більше ніж на 10 %.
А) в робочий час	Раніше планового часу на 10%	Час плановий	Пізніше планового часу не більше ніж на 10%		
Б) в неробочий час	Раніше планового часу на 10%	Час плановий	Пізніше планового часу не більше ніж на 10%		